

Jacint Borel

LA DANSA MÉS BEL·LA:

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA

ADHERIT A LA LLIGA SARDANISTA

Sumari

<i>Joan Llenc és mort.</i>	. . . . .	<i>Jordi Cimalt</i>
<i>Fermança</i>	. . . . .	<i>Ernest Albert i Galter</i>
<i>La verge del bosc</i>	. . . . .	<i>Ignasi Iglésies</i>
<i>Vida i obra de Pep Ventura</i>	. . . . .	***
<i>Una dona</i>	. . . . .	<i>M. Piquer</i>
<i>T'estimo massa!...</i>	. . . . .	<i>Lina</i>
<i>Noticiari</i>	. . . . .	***
<i>Programa de l'audició de sardanes del mes de març.</i>	. . . . .	***

Figueres

ANTIGA CASA

Fills de Josep Massot

Fundada l'any 1850

ÉS LA PREFERIDA DE LES
SENYORES ELEGANTS

PER LA SEVA ORIGINALITAT.

PEL SEU BON GUST.

PELS SEUS IMMILLORABLES GÉNERES

PELS PREUS VERITABLEMENT REDUITS

PLAÇA REPÚBLICA, 25 i 26

FIGUERES

EN
EL
RAM
DE LA
ELEGANCIA
MASCULINA
DIR

PUIG-PARIS

EN
DIR-HO
TOT

la casa varela serveix bé i és econòmica

la rellotgeria

varela

ha d'èsser la vostra casa

recordeu l'adreça:

perelada, 5

figueres

Vol prendre un bon cafè?

-- On?

== Gran Cafè

EXCELSIOR

RAMBLA

La Dansa Més Bella...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA DE FIGUERES

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SOCIETAT CORAL «ERATO»

Joan Llonc és mort

Si, és aquesta la crua i trista realitat: Joan Llonc és mort.

Qui ens havia de dir que després de tres mesos de trobar-se a la nostra urbs, de la qual n'havia estat allunyat prop de vuit anys, quan més la vida li havia d'ésser plaent, quan més joiosament havia de gaudir de l'intimitat de la llar, després d'aquells llargs anys d'exili i sofrences, quan havia d'ingressar, vivament, altra vegada, al ritme plàcid, i tan estimat per ell, del viure empordanès, havia de caure víctima de ràpida i incurable malura per a no aixecar-se'n mai més.

I, és ara, precisament, quan cal fer una aclaració respecte a l'article que, de la sèrie de «retrats dels nostres compositors», li dedicà, fa dos mesos, el nostre estimat company i col·laborador d'aquest portantveu N'Ernest Albert i Galter, el qual feia al·lusió a Llonc en un caire completament optimista i, certament, ja el veia ben prop de la dissort que estava a l'aguait. Però, Albert i Galter, volgué transcriure en aquestes planes uns mots amarats de sa optimisme per tal que portessin al malaurat amic una engruna, almenys, d'alegria perquè l'esperonés i li aportés la vigoria que tant li calia.

I, implacablement, el pronòstic que íntimament ens féu l'amic unes setmanes enrera, es complia sense cap mica de consideració davant del benvolgut amic de trenta anys. Joan Llonc finava el vespre del 16 de febrer prop-passat.

* * *

Joan Llonc, ultra ésser un bon amic per nosaltres, tenia altres belles qualitats que feia atractívola de debó la seva companyonia: intel·ligència, humorisme fi i claredat.

Claredat, perquè era amic de dir el que pensava i sentia d'una manera descarnada, despullada de tota hipocresia, contundent. Res de mitges tintes, al pa, pa, i al vi, vi; s'allunyava d'una manera absoluta de subterfugis i eufemismes.

Humorista, perquè no sabem si hem de creure que ja era un seu do. El seu humor se us encomanava de tal manera que, amb justícia, volem avui fer constar ací que mai havíem passat tan belles estones com quan l'amic Llonc ens contava alguna anècdota, algun petit

conte del seu extens i amè repertori. La gràcia amb què els explicava, l'agilitat i oportunisme – sempre – que hi desplegava, no ho creiem avui superable.

Recordem, encara, que un dia ens parlava d'aquell quinzenal satíric L'Agapitu, del qual ell en fou iniciador i director, i ens deia:

– « Com voleu que anéssim bé i endavant? El feia del començament a l'acabament – es pot dir – tot sol i el dia de la liquidació érem deu o dotze per a repartir-nos els pocs beneficis que havíem fet ».

Intel·ligent, puix que la seva intel·ligència l'abocà de ple en el conreu de la música, especialment; en la caricatura i en la literatura com a publicista.

Dintre el camp de la música es dedicà d'una faisó preferent a la composició de sardanes. El Foment de la Sardana de Figueres, guarda en el seu arxiu una bella col·lecció de sardanes seves, cedides galantment per mitjà del seu entranyable amic i conciutadà nostre Joan Sutrà. I, amb goig, les insertem en els nostres programes.

Com a caricaturista recordem alguns treballs seus que reflexen sincerament l'esperit de Llonc: senzillesa i expressió. Plasmava amb poques ratlles, ben clarividents, els trets essencials del caricaturitzat. La signatura simple de « Letz » era el bon pes en la balança artística de les seves vives i ben atrevides caricatures.

Llonc, publicista, era viu com una mustela, perspicaç. Les seves paraulès clares i gens enfardegades de literatura « snob », feien mengívols els seus articles – molts d'ells saturats de fervor patriòtic – i era plaent al lector de llegir-los i àdhuc de rellegir-los.

Avui, amb la pèrdua de l'amic benvolgut, enyorem al compositor, al caricaturista, al publicista, però més, encara, al veritable amic, a l'amic-germà.

Nosaltres – i en dir nosaltres volem dir també el Foment de la Sardana – adrecem a la seva esposa i fill, com també a la seva mare l'expressió sincera del nostre viu condol.

JORDI CIMALT.

F e r m a n ç a

MOR el Gener. Creix el dia. L'hivern s'esllangueix i es corseca. Pega atzagaiades d'intransigència díscola, però tanmateix es civilitza. Neus a muntanya i freds a la plana. En les cledes i els avencs hi guspireja una nova vida, una vida de perfums i de besades en l'eterna solitud dels confins rurals. Camino lentament. Tinc por de convertir-me en una ombra veloç i inconsistent, que no deixi solc ni memòria, i ésser un passavolant esquerp i irreverend que a la posta de dia devingui una efemèride esborradissa i tènue en la pols del camí i en el fregadís de les garrigues de la vorada.

Jo estimo a aquesta terra. Es la meva terra i alhora un bocí de la meva Pàtria. Es el meu poble, i fet i fet, un òrgan de la

unitat catalana. En una recolzada de la meva ànima i de la meva vida, s'hi acull la bonança i la serenor d'una tempsada felicitat i perduda en l'engany d'un record boiros. Tant se val. I ara esverat d'inquietuds i de responsabilitats – concrecions vivents d'unes activitats honestíssimes – m'adono sense esglai que entre jo i aquesta ampla clapada de cel i terra, hi ha una tonalitat de veus acordes, i un rumb definit de convergències espirituals, i una perfecta trepidació d'hèlixs devers el futur. – I per a assaborir gota a gota tot el beuratge emocional d'aquesta contrada viva de records i de delícies m'assec al cim d'un enorme còdol rierenc, engalzat per atzar en el llom d'un turó suau i esmunyadís que domina el llençol policolor de la planúria assoleia-

da. ¡Com gonfla el pit i com llisca la mirada i com s'atempera la puixança de la sang! El verí i la pesombra, el recel i l'agror que són les despulles i les esgarrinxades de les freqüents picabaralles civils, es fonen i es filtren en la dolçor tèbia d'una tarda hivernal que sent la vergonya i la coïssor d'una nuditat espectral. I sento que home endins, es destaca i es dibuixa, impressionant, la figura del patriota. Un patriota, amb absència de sentimentalisme malaltís. Un patriota amb esplet i saó de madures conviccions patriòtiques.

I bé: l'hivern es desa amb procacitats inútils com els vells reganyosos que ja no plauen de randes majoneres, d'audàcies jovials i de bonicors engrescadores. Rondinen colèrics, i prou. Mentre la hivernada s'ajup vacil·lant a l'ampit de llur fossar, creix la filla enjogassada i trèmula, i tresca per erms i prades, per masies i veïnats, i riu i canta, s'enjoia i s'infla de prenys fructífers, i alça la llàntia votiva de la Joventut on l'oli és rou, i el blè és halo i les flames són tiges de coloraines enceses. S'inicia el miracle. Els arbres broten. Les terrosses verdegèn. L'ocellada piula. Plouen flors els ametllers de feixa. Coven violetes flairoses els marges humits. Es prolonguen les arestes dels blatars en les compasses prolífiques, i s'afinen els garfis dels arns en les motes de l'aspre. ¡Idíl·lica polifonia primaveral! ¡Enginy eloqüent de creació que transforma les flors en fruits i d'una natura balba en produeix un mannà de vida!

De sobte, una cançó llunya, un ritme sòlid, un eixam de melodies, talla el sondeig de les meves exploracions analítiques i esquinça el misteri de la tarda. Vibració màgica? Anunciació angèlica? No ho sé pas; però és evident que no ofèn, ni taca, ni vulnera la netedat del meu somni pur. Sardanes de poble! ¿No recordes aquella festa d'hivern, quan el sol toca pels torrents, la festa que fa olor de pomes farcides, i de farina cuita, i de coques ensucrades i de foc de tamarius i de ginesteres? Sí, ho recordo. Aquest so de malabarisme alat que fendeix els aires i

rissa els ecos de la vall, em tusta la post del pit i retruny fundament en el sagrari interior de la meva consciència, i desvetlla novament per amor a la terra l'amor al risc heroic i a l'aventura intrèpida. El crit de la tenora és el pal de la bandera de la terra, ben alta, ben dreta i ben sola. ¡Sageta penetrant de la tenora que t'enduus els llamps de la terra i les corrandes de la gentada i en perfumes la blavícia del cel com si fós el millor extracte de l'eternitat! ¡Corba àgil d'un espinguet mestrívol que alçapremes en alta tensió la intel·ligència i la voluntat del nostre Empordà, la víscera més generosa i sensible de la nació catalana!

Jo recordo el prestigi dels murs gegantins i ciclopis d'aquella plaça. Jo recordo del tell, el gruix de la soca; i de l'acàcia, l'ufana del brancatge. Jo recordo la fondària del pou vell i les clivelles del cloquer romànic. Jo recordo l'ansia de la multitud que escopsa les paraules de l'evangeli catalanista i liberal. Jo recordo la meva humanitat d'adolescent, secardina i magra, perorant l'ideal català, sota els plecs de la bandera barrada, amb els braços estesos, i uns ulls acerats i el puny clos i la faç dura i els nervis tivats, caldejant la cruesa del vent gèlid que m'invitava i ens invitava a tots cap a l'ardència de la lluita...

Sardanes d'ahir, sardanes d'avui. Esperança i fe en Catalunya. Fidelitat i fermança a la causa de la llibertat catalana. Ahir, com avui, com sempre: amb Catalunya i per Catalunya. Jo estimo molt a la meva Pàtria. Potser encara hi ha en mi un altra amor més alta i fecunda: l'amor a la llibertat. No voldria una Catalunya esclava dels odis particulars i dels egoismes materials. Si vull la llibertat com a català, no penyoro ni renuncio a la meva llibertat com a home. No voldria la trista paradoxa d'una Pàtria lliure, que condemnés als catalans a viure sense llibertat. Pàtria i Llibertat són un sol ideal i una sola veu; la sang i l'ànima d'un mateix cos orgànic. Perquè, una Pàtria sense llibertat, ja no és una Pàtria, és una presó.

ERNEST ALBERT I GALTER.

La verge del bosc

I

*És delicada, forta i despresa;
res no la torba, va sola arreu;
tan desimbolta i amb tanta empresa,
que quan la troba la gent pagesa
s'aparta d'ella i en fa menyspreu.*

*El seu cor verge viu enjoiat
amb l'esperança d'un gran amor.
De tots els joves que ella ha tractat,
cap l'ha encisada, cap s'ha expressat
amb prou dolcesa ni amb prou vigor.*

*Si ella és xamosa, tendra i gentil
i té les gràcies del lliri blau,
per sa ventura només li plau
un home altívol, de cor viril,
que no l'estimi com un esclau.*

*El vol enèrgic, robust i sa,
de cabells negres i front serè;
que no es rendeixi, que lluiti amb fe
teixint la glòria del seu demà.
I així confia que el trobarà.*

*Tota ella espçada,
corpresa d'il·lusió,
bon punt somalpada
ja entona eixacó:*

*—Les verges joves
som roses fresques,
som roses ufades,
d'olors naturals.
L'amor és la vida,
nosaltres les veues,
i el cor que entoca
guarnim amb blanques.*

*Les nostres oïes
cada any reviu
com blaves ombrades
que vénen i van.*

*Les verges bones
som roses fresques,
som roses ufades,
d'olors naturals.*

III

*Canta que canta, mirant absorta
com les estrelles clouen els ulls.
Canta que canta, la dona forta.
Mentre ve el dia, com s'aconhorta!...
Per l'esperança mai no hi ha esculls.*

*El cel esplèndid de trenc d'albada
va envermellint-se i es va encenent;
i, així que és feta la matinada
i el sol corona la serralada
bo i encelant-se pausadament,*

*com l'ermitana trista i reclosa
clamant, irada, contra la mort,
amb crits d'angúnia, la verge glosa
son cant de vida, son cant d'alosa,
pel fill que espera de l'home fort.*

*Que, si és xamosa, tendra i gentil
i té les gràcies del lliri blau,
per sa ventura només li plau
un home altívol, de cor viril,
que no l'estimi com un esclau.*

IGNASI IGLÉSIES.

Vida i obra de Pep Ventura

La gran obra (segona part)

LES cobles d'aquells temps d'en Pep no eren pas com avui són, sinó que constaven solament de *cornamusa*, dit també *sac dels gemecs*, *tiple*, dita també *tarota*, *flabiol* i *tamborí*. Aquests pocs instruments i la curta durada de les tirades sempre iguals de la nostra dansa ancestral no plavia a en Pep.

Ell es delia per un millorament de la nostra dansa, per posar-la molt per damunt del contrapàs allavores usual. Corrent contrades va arribar-se un dia a Perpinyà, on anà a visitar el constructor d'instruments A. Turon. Allí, parlant d'instruments, coneugué el *tenor*. Aquest instrument el va tant interessar que no va dubtar gens de mirar d'introduir-lo a la seva cobla. Va estudiar les reformes que calia fer-hi, i, interpretant bé aquest pensament, així li va ésser fet. Com que el *tenor* va canviar de dimensió, la parla catalana va anomenar-lo *tenora*. Aquest instrument va ésser la veritable troballa.

En Pep va quedar-ne tan satisfet de l'èxit que assolí pertot, que això l'esperonà a millorar encara més la nostra dansa.

Preveia un camí d'expansió i de sortida de les melodies de la terra, que jeien tot esfumant-se.

Pep va ésser el que va introduir la novetat de doblar les tirades de curts i de llargs. La sardana així s'anomenà *sardana llarga*.

Això pogué emplenar més els programes de ball d'aleshores i es féu necessària la major llargada. La sardana curta acabava de morir d'un cop fort, certer.

Pep es va personificar en la *tenora*. Va trobar el seu instrument.

A Pep la música el tenia abstret, les seves combinacions el tenien obsessionat.

Tothom recollia cançons del nostre poble i en feia sardanes. La música italiana no va poder influir en la sardana. Pep no es deixà portar mai pel corrent dominant d'aleshores.

Trencat el motllo de la sardana curta, no sols les sardanes eren compostes de doble llargada, sinó que eren compostes sovint de tirada lliure.

En Pep va suprimir més tard, de la seva cobla, la *cornamusa*. Va incorporar-hi el *contrabaix*, *fiscorns*, *cornetins*, *trombons* i la *susdita tenora*. Tal com la va deixar, és tal com la tenim avui.

Les míseres cobles es van metamorfosar i prenen gran volada. Pep presenta pertot la seva cobla. Anava fent bona feina que s'infiltrava al poble sense tenir-ne esment. Anava semblant la llavor d'una vida esplendent.

No per això en Pep no sofreix algun desencant per incomprensió d'alguns; però també, entre penes, té alegries. Té el goig d'ésser pare. Més tard té el sentiment de veure la mort de la seva esposa.

Però en Pep sempre infatigable.

I ara ens tenim que en Pep entre els seus trasbalsos ha arribat als trenta set anys. En aquesta edat es casa per segona vegada. La seva novella esposa és Margarida Ripoll. Aquesta bona esposa va veure el fill d'En Pep, el qual fill tenia allavors sis anys, com un veritable fill seu, i com una mare se'n va portar sempre.

(El número vinent publicarem la 3.ª part: El període consistent).

Una dona

UNA dona! L'imatge de la mare!
En una obra teatral sentí aquesta frase, i em produí tan fonda impressió, que no he oblidat mai més.

Una dona! L'imatge de la mare! i podríem afegir encara: Una dona! L'imatge de l'amor! Perquè, dona, mare i amor són una mateixa cosa. Si en la dona viu la mare, no hi ha amor sense dona, i salvant rares excepcions, no hi ha dona sense amor.

Veieu-la ja petita com amanyaga una nina i quin sentiment el seu quan pensa que la nina s'ha fet mal.

Malgrat hi hagi altres fills en sa família, sempre serà la nena que, amorosa, farà més besades a sa mare, rebrà amb més content al pare i, per instint, li farà més rialles si el veu preocupat.

Ja fora de l'infància, podrà la seva adolescència ésser vivaç o quieta, riallera o trista, segons temperament o circumstàncies que la rodegin, mes ella cuidarà en el que calgui del seus germans, malgrat ells siguin més grans i atindrà els petits amb sol·licitud que sols una dona pot sentir.

I sa juvenesa? Oh diví tresor que mai apreciem prou! En aquesta etapa de la seva

vida, la seva il·lusió va en busca d'un altre amor a més del dels pares i germans. Si aquest amor impurament la llença, ella però, acabarà la vida prodigant amor. Impur? també fou impur el que la llença.

Mes veieu-la dignificada per un amor noble. Qui podrà descriure l'expressió del seu rostre en la contemplació del seu amat? De joia resplendeix i sols amb una mirada amorosa feren la seva felicitat.

Si es formós l'encís de l'aimada, què direm d'ella complint els deures de la maternitat? El semblant demacrat i els ulls fatigats en l'expressió dels sofriments, sembla com si la seva vida s'estingeixi per donar llum a un altre vida.

Mes l'infant ja és nat. Fill! Fill! i aquest crit que commou tot el seu ésser, torna als seus ulls la llum de joia d'un nou amor. D'ara endavant aquest fill, carn de la seva carn, serà ànima de la seva ànima, vida de la seva vida, amor dels seus amors.

Dona, Mare, Amor. Tres mots que són un sol. Per això no he oblidat mai aquella frase: Una dona! L'imatge de la mare! I és per això que hi afegeixo: Una dona! L'imatge de l'amor!

M. PIQUER.

T'estimo massa!...

*T'estimo massa amor meu,
Tinc por de ma estimació,
Perquè, és tan forta, tan forta,
Que és un turment al meu cor.
I tinc por perquè comprenc,
Que no m'has entès amor,
I tot i essent ta estimada tinc por...
T'estimo massa!...*

LINA.

PER A LA NOSTRA BIBLIOTECA:

Hem ingressat a la biblioteca del Foment el llibre:

«Era una dona com les altres» per F. Trabal.

Aquest llibre és de la col·lecció «A tot vent» (Edicions Proa)

CALÇATS PALLAÇ

Sempre les darreres novetats

a preus econòmics i garantits

CARRER GALAN, 2

PROGRAMES I PUBLICACIONS

REBUDES:

«La Nova Catalunya», La Havana. – «Ressorgiment», Buenos Aires. – Butlletí «Mai Enrera» del Club Excursionista de Gràcia. – Revista del Casal de «La Principal», Vilafranca. – «La Sardana», portant-

veu del Foment de la Sardana de Barcelona – «Puntejant», portantveu del Foment Sardanístic Andreuenc. – «El Nostre Ideal», portantveu de l'Agrupació Sardanista de Vic. – «Nostra Dansa», portantveu del Foment de la Sardana de Badalona – Butlletí del Foment de la Sardana l'Harmonia de Tarragona. – «Gasetta Musical», Barcelona. – Portantveu del Foment de la Sardana de Ripoll. – Butlletí «Vida Nostra» de l'Orfeó Martinenc.

Hem rebut uns cartells-retrats, pulcrament impresos i ben presentats, dels elements que contitueixen actualment les següents cobles:

«La Principal», de La Bisbal. – «Antiga Pep», de Figueres. – «La Selvatana», de Cassà de la Selva. – «Pep Ventura», de Figueres. – «Emporitana», de Verges. – «La Principal», de Cassà de la Selva.

Arts Gràfiques TRAYTER, Cervantes, 13, Figueres

Dijous, dia 17 de Març

A les set del vespre

A la Rambla

Amb motiu de la *100 ballada* i com a inauguració de les ballades a l'aire lliure, d'enguany, celebra el Foment aquesta festa amb una *extraordinària ballada*, el repertori de la qual anirà a càrrec de les cobles locals:

“PEP VENTURA” I “ANTIGA PEP”

La primera d'aquestes cobles farà la seva presentació, com a cobla novella totjust constituïda. L'altra, ja coneguda, inaugura la present temporada amb nous elements.

P R O G R A M A

		COBLES
ANGELINA	BOU	P. V. (Arxiu)
HORES QUE VOLEN	TARRIDES	A. P.
R.ALLERA	AIGUAVELLA	P. V.
VIGATANA	SADERRA	A. P.
BELLUGADISSA	MERCADER	P. V.
ALÇA NOIA!	PEP VENTURA	A. P. (Arxiu)
SOLITUD	TARRIDES	P. V.
BESALÚ.	MERCADER	A. P.
A MONTSERRAT	PEP VENTURA	P. V. (Arxiu)
PONCELLAMENT	LLONC	A. P. (Arxiu)

Noies, Nois: Per postals, a la

Llibreria Batllósera

Galan, 3

Figueres

FARMACIA NOVA I LABORATORI

DE

JOAN XIRAU

Insal·lats d'acord amb les més modernes exigències. Medicaments puríssims. Dipòsi d'específics. Anàlisis clínics.

Avinguda de la República, n.º 18

FIGUERES

NOVETATS PER A SENYORA

PERE JUANOLA

GIRONA, 24

FIGUERES

Aquesta casa rep continuament les
últimes novetats que imposa la moda

PREU FIXE